

Vladimír Liška

Velké
AFÉRY
a
SKANDÁLY
evropských
panovnických
dvorů

Johana Bavorská ❖ Jindřich VIII. ❖ Rodrigo a Cesare Borgiové ❖ Johana Šílená
Don Carlos ❖ Jiří Popel z Lobkovic a Rudolf II. ❖ Francis Bacon ❖ Ludvík XIV.
Ludvík XV. a Jean Chastel ❖ Pavel I. ❖ Ludvík I. Bavorský a Lola Montézová
František Ferdinand d'Este a Žofie Chotková ❖ Alfred Redl
Eduard VIII. a Wallis Simpsonová

Velké aféry a skandály evropských panovnických dvorů

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.xyz.cz
www.albatrosmedia.cz

Vladimír Liška

Velké aféry a skandály evropských panovnických dvorů – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2016

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA a.s.**

Vladimír Liška

Velké
AFÉRY
a
SKANDÁLY
evropských
panovnických
dvorů

Obsah

Prolog	7
Kapitola 1	
Zardoušená královna (Johana Bavorská)	9
Kapitola 2	
Krvavé orgie královského maniaka (Jindřich VIII.)	21
Kapitola 3	
Vražedné aféry Borgiaů (Rodrigo a Cesare Borgiové)	33
Kapitola 4	
Láska až za hrob (Johana Šílená)	47
Kapitola 5	
Sadistický princ (don Carlos)	57
Kapitola 6	
Intrikánovo spiknutí (Jiří Popel z Lobkovic a Rudolf II.)	71

Kapitola 7	
Korupční skandál anglického kancléře (Francis Bacon)	81
Kapitola 8	
Tajemství vězně se železnou maskou (Ludvík XIV.)	91
Kapitola 9	
Bestie musí zemřít! (Ludvík XV. a Jean Chastel)	101
Kapitola 10	
Smrt nepohodlného cara (Pavel I.)	113
Kapitola 11	
Královská kurtizána (Ludvík I. Bavorský a Lola Montézová)	131
Kapitola 12	
Navzdory císaři (František Ferdinand d'Este a Žofie Chotková)	147
Kapitola 13	
Aféra nebezpečného vyzvědače (Alfred Redl)	159
Kapitola 14	
Královský skandál (Eduard VIII. a Wallis Simpsonová)	173
Epilog	187
Přehled použitých pramenů a literatury	189

Prolog

Tato kniha je historickou exkurzí a sondáží do pozoruhodných životních osudů příslušníků někdejších společenských elit na významných evropských panovnických dvorech, jež stále skrývají mnohá nevyřešená tajemství. V tomto smyslu jsou návraty k příběhům tohoto souboru postav evropských dějin pro historiky i publicisty stálou výzvou k hledání a nalézání dosud neznámých dějinných souvislostí, což může někdy vést i k velice překvapivým poznatkům a závěrům.

Aféry a skandály mocných a slavných lidí vždy byly a jsou přitažlivými tématy k diskusím i spekulacím, jimž se nelze vyhnout ani v případech dnes již vzdálených historických událostí, natožpak událostí zcela nedávných. Obsahem této knihy proto nemůže být strohá historická literatura faktu, jak by se z jejího názvu mohlo zdát, ale současně do ní vstupuje i tematika záhadologická, což sice profesionální historiky může poněkud znepokojovat, na druhé straně právě tato skutečnost dodává historické literatuře faktu podivuhodný, někdy dokonce nonkonformní populárně-naučný rozměr, jenž v přísně vědeckých historických spisech, stavějících na pouhých dějinných faktech, většinou chybí.

Doufám, že mi čtenáři odpustí tento přístup, který se do svých knih vždy snažím vkládat, neboť se v ničem neprohřešuju tomu základnímu –

totiž pravdivosti základní dějinné faktografie. Čtrnáct příběhů, o nichž je v této knize řeč, proto není žádnou historickou mystifikací, i když se v části z nich jedná o nekonvenční zobrazení údajně již známých skutečností nebo jde o nalézání zcela nových souvislostí i závěrů v závislosti na známých faktech. Pro někoho to jistě může být diskutabilní metodologie zpracování biografické tematiky, pro jiného naopak přijatelný způsob, jak se blíže a co možná nejsrozumitelněji seznámit s historickými postavami, které buď přímo patřily mezi panovnickou elitu Evropy, nebo se jednalo o velmi proslulé osobnosti, jež se pohybovaly v blízkosti významných vládařů a tak či tak je ovlivňovaly nebo se zapsaly do povědomí panovnických dvorů svými skandálními skutky.

Jedno pojitko mezi výběrem událostí a osobností, které jsem do této knihy zařadil, však zůstává neměnné. Je to skutečnost, že moc a sláva jdou většinou ruku v ruce, neboť lidé bažící po moci zpravidla touží i po slávě. Slavným se ovšem člověk může stát nikoli jen skrze moc, kterou získal, ale i prostřednictvím jiných skutků, jimiž se nezapomenutelně zapsal do běhu času. Ne vždy to bývají pouze skutky pozitivní nebo sympatické, často v nich nacházíme tragiku, či dokonce zločinné úmysly.

Proto jsem vybral právě tento soubor skandálů a afér. Životní osudy hlavních protagonistů těchto příběhů byly na jedné straně v mnohém podobné, jindy naopak zcela odlišné, ale v každém případě jsem byl veden jejich rozmanitostí, přičemž svou povahou každý z těchto pozoruhodných příběhů zůstává jedinečný. Možná je tomu právě proto, že jde zároveň o příběhy mocných a slavných historických osobností, v nichž není nouze o dějové zvraty, jimiž se navždy a nezapomenutelně zapsaly do dějin, a staly se tak vlastně nesmrtelnými.

Kapitola 1

Zardoušená královna (Johana Bavorská)

Český král a císař Svaté říše římské národa německého Karel IV. z rodu Lucemburků (1316–1378) byl ve své době nejen jedním z nejvýznamnějších středověkých vladařů v Evropě, ale i proslulý diplomat a válečník. Je však třeba zdůraznit, že válkám dával přednost jen v nevyhnutelných případech, a pokud existovala jiná šance na řešení mocenských konfliktů, preferoval diplomacii a politické kompromisy jako nejefektivnější způsob eliminace sporů i válečných hrozeb.

Součástí jeho diplomatických aktivit však byla i sňatková politika, díky které se mu dlouhá léta dařilo posilovat svou moc a vliv zejména v rozdrobené německé říši, zmítané spory mezi tamními vévody a knížaty, což od Karla IV. vyžadovalo nejen státnický rozhled, ale i dobrý přehled o vratké mocenské rovnováze v této části Evropy. Být římsko-německým panovníkem totiž neznamenalo zákonitě jeho nadvládu v německé říši, spíše se jednalo o titul nejvyššího arbitra, který svým politickým vlivem pomáhal tento roztržštěný konglomerát feudálních států

a státečků udržovat v jednotném svazku, v němž jako císař představoval vrcholnou mocenskou autoritu.

Na Karlovi IV. je pozoruhodné, že tuto autoritu úspěšně prosazoval a udržoval téměř po celou dobu své vlády, i když se to občas neobešlo bez mocenských třenic, kterým pak čelil všemi prostředky, jež měl k dispozici – vyjednáváním, uplácením, rozdáváním prebend, titulů a privilegií, vojenskými intervencemi –, ale i již zmíněným uzavíráním sňatků, které patřily do arzenálu jeho pragmatické politiky. Karel IV. byl velice vzdělaným státníkem a na svou dobu nadprůměrně schopným a realisticky uvažujícím politikem.

Také zasnuby a sňatek jeho nejstaršího syna a dědice českého trůnu Václava IV. (1361–1419) s Johanou Bavorskou (1356–1386), jenž se v září roku 1370 uskutečnil v Norimberku, byl výsledkem jeho politicky motivovaných kalkulací. V té době totiž čelil opozici bavorských vladařů ohledně části Branibor, na které vznesl oprávněné dědické nároky a hodlal je začlenit k zemím Koruny české. Bavorská knížata se tehdy zapojila do tajného spolku s polským a uherským králem a jejich společným cílem nebylo nic menšího než oslabit moc Karla IV. v německé říši a zamezit připojení části braniborského území k Českému království.

Když Karel IV. zjistil, že proti němu stojí silná koalice, ke které se navíc připojil i braniborský markrabě Otto, reagoval na vzniklé nebezpečí, hrozící přerůst ve válečný konflikt, dvojnásobem. Sám uzavřel obranný spolek s pomoransko-štětínskými knížaty i českou šlechtou a preventivně obsadil Lužici. Jeho druhý krok, jímž se snažil vrazit klín mezi bavorské vladaře, byl pro něj typický: Jednomu z bavorských knížat Albrechtovi nabídl spojenectví, jež mělo být stvrzeno i sňatkem mladíckého císařova syna Václava IV. s Johanou Bavorskou.

Bavorský kníže Albrecht tuto velkorysou císařovu nabídku přijal, a Karlovi IV. se tímto manévrem podařilo narušit dosavadní jednotu bavorských vladařů, neboť kníže nyní přešel na jeho stranu. Karel IV. si byl zároveň vědom toho, že při určité budoucí vývojové konstelaci by Václav IV. díky takto vzniklému příbuzenskému vztahu jednou mohl vznášet nároky i na Bavorsko – nebo alespoň na tu část náležející pod Albrechtovu vládu.

Václav IV. a Johana Bavorská se tak ocitli v postavení důležitých figur v této císařově diplomatické hře, aniž proti dohodě o chystaném sňatku mohli cokoli namítat. Vždyť mít za manžela dědice českého královského trůnu se Johaně i jejímu otci jevilo velice výhodné a Karlu IV. se zase uvolnily ruce k nadcházejícímu boji o braniborské dědictví, kdy mohl počítat s nezanedbatelnou podporou knížete Albrechta, který se měl nyní stát nejen Václavovým tchánem, ale i císařovým spojencem.

Tak už to v těch dobách chodilo. Sňatky mezi členy vládnoucích rodů byly většinou diktovány diplomatickými a politickými motivy a na nějaké city mezi budoucími manželi, kteří se často ani neznali, nikdo příliš nedbal. Mocenské a dynastické zájmy byly přednější.

V tomto ohledu nebyl ani sňatek teprve devítiletého Václava se čtrnáctiletou Johanou Bavorskou žádnou výjimkou. Navíc už byl Václav IV. titulárně českým králem – Karel IV. neponechal nic náhodě a již dvouletého kralevice nechal v roce 1363 korunovat českým panovníkem. Fakticky se však Václav IV. mohl ujmout vlády v Českém království až v okamžiku, kdy mu otec buď postoupí český trůn, nebo odejde na věčnost.

Aby vše mělo patřičnou důstojnost, jak se na mladý královský pár slušelo, byla i Johana Bavorská krátce po sňatku, 17. listopadu 1370, v Praze korunována českou královnou. Pro ni to muselo znamenat něco

naprosto úžasného, neboť se stala královnou jednoho z nejmocnějších rodů v Evropě. Co na tom, že její manžel ještě ani nedorostl do puberty, časem se to mělo změnit.

Je pochopitelné, že toto manželství nemohlo být po svatbě naplněno, a traduje se, že k prvnímu intimnímu sblížení mezi Johanou a Václavem došlo až někdy kolem roku 1376. To už bylo Václavovi IV. patnáct let a formálně dosáhl plnoletosti.

Tou dobou už Johana žila šestým rokem v Čechách a jistě tento čas neprožila nadarmo. Vzhledem k tomu, že se její poručnicí a nejbližší rádčyní stala sama císařovna Alžběta Pomořanská (1347–1393), čtvrtá manželka Karla IV., dá se předpokládat, že mladičkou snachu vedla k přípravám jejího budoucího poslání královské manželky a učila ji dvorské etiketě. Johana byla jistě zasvěcována i do vedení královské domácnosti a učila se českému jazyku, který během několika let úspěšně ovládla. A protože císař Karel IV. byl velice bohabojný muž, nepochybně se Johaně dostalo i náležitého církevního vzdělání.

Své prominentní postavení císařovny si Alžběta Pomořanská u pražského dvora pečlivě střežila a určitě hleděla i na to, aby jí o pouhých devět let mladší Johana Bavorská nepřerostla přes hlavu. Když byl Karel IV. na cestách, císařovna svého manžela ve všem zastupovala a tehdy jí Johana byla podřízena úplně ve všem.

Můžeme se jen domýšlet, že se Johana Bavorská zpočátku v Praze cítila jako trpěná cizinka, odkázaná na pomoc a rady své tchyně minimálně do doby, než byla sama schopná se svým okolím komunikovat česky. Většina služebnictva totiž byli Češi, i když výše postavení dvořané jistě německy uměli. Teprve se znalostí češtiny na ni pražský dvůr začal pohlízet jako

na skutečnou českou královnu. Pak se i Johana mohla vůči Alžbětě Pomořanské konečně cítit jako její rovnocenná partnerka.

Václavova manželka mezitím z dívky dospěla v ženu, která začala plnit i své intimní manželské povinnosti. Její dosavadní podřízené postavení se u dvora začalo měnit a už se nemínila císařovně ve všem podvolovat, což s sebou zákonitě vnášelo do jejich vzájemných vztahů i jisté napětí. V listopadu roku 1378 Karel IV., sužovaný již dlouhé roky dnou, ve svých dvašedesáti letech zemřel na zápal plic. V posledních týdnech před smrtí musel navíc takřka nehybně ležet s těžkou zlomeninou krčku a zřejmě už ani neměl vůli žít.

Situace na pražském dvoře se rázem změnila. Z císařovny Alžběty Pomořanské se stala vdova a sedmnáctiletý Václav IV. se jako nový český panovník ujal vlády nad obrovským územím zahrnujícím vedle Čech i Horní a Dolní Lužici, česká léna v Sasku a Horní Falcí, slezská knížectví a Markrabství moravské. Nadto ho jeho otec už v roce 1376 nechal korunovat i na krále Svaté říše římské národa německého.

Zbylí dva Karlovi synové, Zikmund (1368–1437) a Jan (1370–1396), získali do správy jen menší území. Desetiletý Zikmund se stal markrabětem Braniborska, které Karel IV. nakonec roku 1373 opravdu připojil k Českému království, a teprve osmiletý Jan získal vévodský titul se Zhořelckem. Oba teď byli podřízeni Václavovi IV. jako svému lennímu páni.

Postavení dvaadvacetileté Johany Bavorské u dvora bylo náhle jiné. Nyní byla manželkou českého panovníka a římsko-německého krále, pokud však si myslela, že konečně bude mít nad císařovnou Alžbětou Pomořanskou převahu, mýlila se. Nezkušený Václav IV. byl na své nevlastní matce (Václav se narodil z třetího Karlova manželství s Annou Svídnickou) závislý, neboť právě ona dobře rozuměla politické situaci

nejen v Českém království, ale i v německé říši, a mladičkový český panovník se na její rady dost spoléhal. Václav IV. Alžbětě Pomořanské zpočátku dokonce umožňoval, aby ho zastupovala ve státnických záležitostech a ponechával jí iniciativu i v řízení jím jmenované královské rady. Příliš rád ji sice neměl, uznával ovšem její státnické schopnosti.

Pro královnu Johanu Bavorskou to bylo velké zklamání, když zjistila, že první dámou v království i nadále zůstává její tchyně, které Václav IV. v rukou ponechal značnou moc. Brzy po pohřbu Karla IV. se totiž stalo cosi podivného. Johana Bavorská z Prahy odcestovala na královský hrad Písek, kde žila téměř celý rok v ústraní. Proč svého manžela tehdy opustila, o tom se historikové dohadují dodnes, ale zřejmě k tomu musela mít velmi vážné důvody, mezi kterými mohly být i neshody s Alžbětou Pomořanskou.

Václav IV. byl příliš mladý, než aby se politickým rozhledem mohl vyrovnat svému zesnulému otci. Uvítal proto, že se císařovna-vdova Alžběta ujala rozhodčí role v důležitých politických záležitostech. Navíc to pro něj bylo pohodlné. Sám se mohl mnohem víc oddávat lovu a pitkám s přáteli, zatímco řešení politických a dalších státních záležitostí přenechával jiným.

Johanin odchod do Písku zřejmě nakonec uvítal, traduje se, že mu manželka vyčítala jeho lehkomyšlnost a sklony k nadměrnému pití. To, co ji přimělo opustit pražský dvůr, možná nemusely být nakonec její rozepře s císařovnou Alžbětou, ale hlavně neshody s manželem. Její manželství s králem Václavem IV. zůstávalo dlouhá léta bezdětné, což mohlo být jednou z vážných příčin rodinných konfliktů.

Johaniným pobytem na píseckém královském hradě se však nic nevyřešilo a Václav IV. se naopak dostával do stále těsnější závislosti na svých

rádcích, kteří byli zároveň jeho kumpány z mokré čtvrti. A tak se Johana Bavorská po roce vrátila z Písku zpět do Prahy, aby se pokusila krále přimět k větší míře odpovědnosti v řízení země, neboť problémů, které měl v Českém království řešit, přibývalo. Zejména domácí aristokracie s ne-libostí nesla skutečnost, že panovník dává přednost svým pochybným oblíbencům a odměňuje je důležitými funkcemi i prebendami. České panstvo (Rožmberkové, Markvartici aj.) kritizovalo krále za to, že se obklopuje lidmi neurozeného původu, místo aby svou moc opíral o bohatou šlechtu, jak to kdysi dělal Karel IV.

Václav IV. se časem dostal i do vážných mocenských sporů s pražským arcibiskupem Janem z Jenštejna, s nímž ho na počátku panování spojovalo velké přátelství. Avšak po prodělané vážné chorobě se arcibiskup změnil a začal krále nabádat k tomu, aby přestal hřešit s cizími ženami a skončil s bujarými pitkami. Vyčítal mu požívačný a zhýralý způsob života, což Václava IV. nesmírně iritovalo. V roce 1384 jejich vzájemné spory nakonec vyvrcholily do té míry, že panovník zbavil Jenštejna funkce královského kancléře a přestal se s ním stýkat.

Pražský arcibiskup a královna Johana Bavorská byli zřejmě jediní, kdo se krále důsledně snažili přimět k tomu, aby své vladařské poslání konečně začal brát vážně a pokračoval v rozvážné politice svého otce. Ale Václav IV. chápal moc, která mu byla svěřena, naprosto odlišně a začínal vystupovat jako autokratický panovník, jehož vůli se měli všichni podřizovat. Dokonce se kvůli tomu ve zlém rozešel i se svou macechou, císařovnou Alžbětou Pomořanskou, jejíž rady začal ostentativně přehlížet. U Jenštejna však tvrdě narazil. Pražský arcibiskup sveřepě hájil nezávislost církve na panovnické moci a bránil králi zasahovat do církevních záležitostí.

O Johaně Bavorské bylo známo, že měla s Jenštejnem přátelské vztahy a spory svého manžela s ním určitě považovala za něco, co Českému království neprospívalo. Není sice známo, zda se do těchto jejich konfliktů snažila nějak zasahovat, ale podle všeho si po svém návratu z Písku u pražského dvora vybudovala mnohem autoritativnější postavení.

České panstvo, jež krále kritizovalo za to, že až příliš podléhá svým oblíbencům, mělo královnu v úctě právě kvůli tomu, že se snažila Václava IV. usměrňovat k tomu, aby si více hleděl vladařských povinností a nenechával se ovlivňovat rádci, kteří hleděli především na svůj vlastní prospěch.

Tyto osoby, tvořící královskou družinu a zároveň – jak zdůrazňoval historik František Palacký – i jeho „kabinetní vládu“, se vyznačovaly tím, že se jednalo o bezohledné kořistníky a kariéristy, kteří králi ve všem poslušně přikyvovali. Většinou šlo o příslušníky nižší šlechty a měšťanstva, jimiž se Václav IV. nejraději obklopoval. Mezi nimi lze připomenout nejvyššího královského lovčího a křivoklátského purkrabího Jíru z Roztok, královského maršálka Jana Čúcha ze Zásady, vyšehradského purkrabího Chvala ze Rzávého, zemany Hynce Pluha z Rabštejna, Kunáta Kaplíře ze Sulevic, Bořivoje ze Svinař nebo bohatého měšťana a pozdějšího královského podkomořího Zikmunda Hulera. Ti všichni tvořili vlivnou dvorskou lobby a zároveň byli podněcovateli a kumpány panovníkova nezřízeného způsobu života.

Místo toho, aby si Václav IV. vzal dobře míněné rady své ženy k srdci, tak na ni zanevřel, a snad ji dokonce podezíral z politického spojení s pražským arcibiskupem. Královnu začal zanedbávat, měl milostné pletky s jinými ženami a stále častěji pobýval na královských hradech, Žebráku, Křivoklátě a Karlštejně, kam při svých loveckých výpravách zajížděl.

A právě Karlštejn se stal o silvestrovské noci 31. prosince roku 1386 jeho manželce osudným.

Co se tehdy skutečně odehrálo, zůstává dodnes předmětem nejrůznějších dohadů a spekulací, neboť co víme s určitostí, je pouze fakt, že té noci královnu zardousil jeden z panovníkových loveckých psů. Naprosto nečekaně na ni zaútočil ve chvíli, kdy vstala ze svého lože, a prokousl jí hrdlo. Nebožačka se bolestí zhroutila na zem a během několika minut vykrvácela.

Taková je dodnes historiky tradovaná verze karlštejnské tragédie, nad kterou však vyvstává hned několik nezodpovězených otazníků.

Především nevíme, jak se královna Johana na Karlštejně ocitla a zda přijela za Václavem IV. na návštěvu, nebo z Prahy odcestovali společně. V prvním případě je možné, že s ním potřebovala mluvit o něčem důležitém, v druhém se nabízí domněnka, že si na Karlštejn jeli odpočinout, případně že se jednalo o pokus nového manželského sblížení – pokud mezi nimi opravdu vládly napjaté vztahy, jak se někteří historikové domnívají.

Tak či tak, té noci prý královna spala ve Václavově ložnici. Podle jedné verze se Johana v noci probudila a hledala v místnosti potmě nočník, aby si ulevila. Václavovým zvykem bylo, že s ním v jeho komnatách spávali i někteří jeho lovečtí psi – a té noci měl u sebe v ložnici svou oblíbenou dogu. Když Johana vstala z lože, pes ve tmě zřejmě zpanikařil, a neboť byl vycvičen ke králově ochraně, v okamžiku, kdy se Johana ke králi přiblížila, na ni skočil a prokousl jí hrdlo. Manželčin zděšený výkřik určitě Václava probudil, ale to už Johana ležela na zemi v tratolišti krve a zkrátka před vyděšeným manželem skonala. Doga jí prokousla krční tepnu a nebožačka rychle vykrvácela.

Jiná verze o této tragické události říká, že se Johaně zdál zlý sen, z něhož se probudila a na lůžku se prudce posadila. Pes, kterého zřejmě tato její nečekaná reakce vylekala, na ni okamžitě zaútočil a zardousil ji dříve, než si celá rozespalá vůbec stihla uvědomit, co se děje.

Jedno je jisté. Proti útoku tak velkého zvířete, jakým králova doga byla, neměla žádnou šanci. To, že pes útočil přímo na její hrdlo, svědčí nepřímou i o tom, že se jednalo o cvičeného zabijáka.

Vyvstává ovšem otázka, proč ho král ve své ložnici nechával, když tam s ním byla i jeho žena. Musel přece vědět, že ji pes tak dobře nezná a že by ji mohl ohrozit. Snad si to neuvědomil, ale co když se vše odehrálo úplně jinak? Při té nešťastné události přece nebyli žádní svědkové a jediný, kdo věděl, co se doopravdy stalo, byl pouze král samotný.

Bohužel, v celém tomto příběhu narážíme na nedostatek jakýchkoli bližších informací. Dejme tomu, že se královna opravdu probudila a chtěla najít nočník. Zaútočil by na ni pes okamžitě a bez jakéhokoli varování? Vždyť pokud by se k útoku chystal, přinejmenším by nejprve zuřivě vrčel, což by královnu zastavilo, a určitě by se snažila manžela probudit, aby zvíře uklidnil.

Ale Václav IV. mohl spát velice tvrdě, možná toho hodně vypil, anebo byl jen unavený a na celou situaci zareagoval příliš pozdě. Přesto v případě, že probuzená královna skutečně vstala z postele, měla mnohem větší šanci se útoku zvířete bránit, než kdyby ji doga napadla rozespalou a sedící na lůžku. To by byla její schopnost klást odpor minimální. Královnin prudký pohyb při probuzení ze zlého sna a možná i výkřik mohly psa skutečně vyděsit, a proto zareagoval zabijáckým útokem. V tu chvíli zvíře královnu vnímalo jako vetřelce, kterého je třeba zlikvidovat.

Nabízí se ještě jedno možné vysvětlení. Král ani královna ještě vůbec nespali a teprve se chystali ulehnout. Možná spolu o něčem hlasitě diskutovali, mohlo jít dokonce i o hádku. Václav IV. byl pověstný svou prchlivostí a nesašel, když mu někdo odporoval. Pes manželskou rozepří sledoval se vzrůstající nervozitou a svého pána mohl v tu chvíli vnímat jako ohroženou osobu, zatímco v královně viděl nepřítele, který chce králi ublížit. Možná Johana udělala nějaký rychlejší pohyb, jenž se stal spouštěčem toho, že proti ní doga zaútočila. Možnost, že by Václav IV. při ostré hádce dokonce psa sám proti své manželce poštvál, je sice úděsná, nicméně ani ta není vyloučena. Prchlivost, jak známo, někdy zatemňuje rozum.

Tragická smrt Johany Bavorské jistě vzbudila mezi obyvatelstvem Českého království pozornost, ale nikdo k ní nebyl schopen říci nic určitého. Dokonce i fakt, že se Václav IV. nezúčastnil manželčina pohřbu v katedrále sv. Víta, je dodnes vysvětlován dvojným způsobem.

Podle jedné verze byl Václav IV. královninou nečekanou smrtí tak zdrcen, že se zhroutil a nebyl schopen na její pohřeb vůbec jít.

Český panovník Václav IV. se stal o silvestrovské noci roku 1386 svědkem nečekané tragédie, kdy jeho první manželku Johanu Bavorskou na Karlštejně zardousil velký pes.

Raději odjel z Prahy, aby zaplašil deprese, které se ho zmocnily. Podle druhé verze odcestoval po neštěstí na svůj lovecký hrad Žebrák, kde se věnoval honitbě a radovánkám, neboť mu na královnině smrti vůbec nezáleželo. Už dlouho si s ní nerozuměl a její věčné mentorování mu šlo na nervy.

Zatímco první verze Václava IV. zobrazuje coby milujícího manžela, kterého Johanina smrt zdrtila, druhá ho ukazuje v negativním světle jako lhostejného člověka, kterého se karlštejnská tragédie nijak citelněji nedotkla. Která z těchto verzí je však bližší pravdě, nelze s určitostí rozhodnout.

Je možné, že se král manželčina pohřbu nezúčastnil proto, že ho trápilo svědomí? Vyčítal si snad, že je za její smrt odpovědný? Nebylo by se čemu divit. Kdyby psího zabijáka nenechával přes noc ve své ložnici, mohla jeho manželka ještě žít. Byl to přece on, kdo ji vystavil tak nebezpečnému riziku. A pouze on věděl, co se té noci odehrálo.

Trpěl Václav IV. pocitem viny? Jisté to nevíme, neboť toto tajemství si s sebou vzal do hrobu a zřejmě nikdy se už k této nešťastné události nevracel. Víme však, že nedlouho po smrti Johany Bavorské začal Václav IV. ve stále větší míře holdovat pití vína, až se z něj po čase stal alkoholik. Utápěl nezřízeným pitím žal, anebo vinu? Tato otázka už zůstane navždy bez odpovědi.

Manželský život Václava IV. však smrtí Johany Bavorské neskončil. Už dva roky poté se český král opět oženil (1389) – tentokrát s Johaninou sestřenicí, teprve dvanáctiletou Žofií Bavorskou (1376–1425). Karlštejnskou tragédií sice český panovník překonal, ale možná se mu ona osudná noc ve vzpomínkách vracela po celý zbytek jeho života.

Kapitola 2

Krvavé orgie královského maniaka (Jindřich VIII.)

Anglický král Jindřich VIII. Tudor (1491–1547) má v dějinách pověst krutého vladaře, o němž kdysi britský spisovatel Charles Dickens prohlásil, že byl nesnesitelným surovcem a ostudou lidského rodu. Byl však tento panovník skutečně takovým tyranem, jak se o něm traduje, nebo naopak mužem mnoha tváří, v němž se lidskost mísila s nelidskostí, jak bylo u některých středověkých vládců celkem běžné?

Jedna věc Jindřicha VIII. skutečně proslavila. Byl totiž celkem šestkrát ženatý a dvě z jeho manželek nakonec skončily v rukou kata na popravišti, a to určitě běžné nebylo, ačkoli se za vlády tohoto panovníka v Anglii popravovalo jako na běžícím pásu.

Šlo o nejdrsnější dobu, jakou kdy tato země poznala, přitom Jindřich VIII. byl vzdělaný muž, skvělý tanečník, výtečný jezdec na koni i nepřemožitelný rytíř, horlivý čtenář knih a milovník hudby. Ví se, že uměl hrát na řadu hudebních nástrojů, dokonce sám komponoval a zanechal po sobě na třicet instrumentálních skladeb a písní. Svým způsobem byl

Jindřich VIII. renesanční osobností, ale v politice neznal přítele, příliš mu zachutnala moc a v Anglii pomocí krvavých represí nastolil panovnický absolutismus. Skandální popravy jeho dvou manželek mu především v zahraničí vynesly pověst krutého a nelítostného vladaře, který se neštítí ani těch nejhorších zločinů k zachování vlastní autokratické moci. Přitom na zahraniční vyslance většinou působil jako okouzluující muž, jenž měl osobité charisma, pokud ovšem nepropadl záchvatům zloby s nevyzpytatelnými reakcemi plnými nečekaných emocí.

Už v jedenácti letech byl Jindřich zasnouben se španělskou princeznou Kateřinou Aragonskou (1485–1536), která byla vdovou po jeho zemřelém bratrovi Arturovi. Vzali se až po sedmi letech a brzy nato královna otěhotněla, ale dítě se narodilo mrtvé. Po dalším těhotenství se manželům narodil syn Jindřich, i ten však záhy zemřel. Bylo to neštěstí, neboť i další po sobě následující těhotenství dopadala stejně. Teprve v roce 1516 se královně narodila dcera Marie (1516–1558), která byla jediným jejich dítětem, jež se dočkalo dospělosti, a nakonec se stala anglickou královnou.

Tvrdí se, že to bylo šťastné manželství, realita však byla zřejmě jiná. Jindřicha VIII. velice trápilo, že stále nemá mužského dědice, a začal dávat přednost milenkám. V roce 1519 mu jedna z nich – jistá Bessie Blountová (1502–1539) – skutečně porodila syna Jindřicha, ale šlo o levobočka, právoplatný dědic trůnu nepřicházel. A tak to šlo s jeho manželstvím z kopce.

Ve svých čtyřiatřiceti letech se Jindřich VIII. hluboce zamiloval do jedné z dvorních dam své manželky, Anny Boleynové (1501/1507–1536), a v roce 1527 se rozhodl, že se s již neplodnou královnou Kateřinou Aragonskou rozvede a ožení se s mnohem mladší Annou, od níž očekával,

že mu konečně dá dědice. Kateřina se však manželské rozluce bránila a nehodlala manželovi ustoupit. Také papež Klement VII., na kterého se Jindřich VIII. obrátil s žádostí o rozvod, nemínil v této věci anglickému králi ustupovat, neboť podle církevního práva bylo toto manželství řádně naplněno a králův poměr k jeho milence jako důvod k rozvodu nepostačoval.

Ale Jindřich VIII. se s tímto papežovým rozhodnutím nehodlal smířit a s pomocí právníků i některých teologů se obrátil na anglický parlament s žádostí, aby rozvod potvrdil. Právní dobrozdání bylo samozřejmě účelové. Tvrdilo se v něm, že manželství s vdovou po jeho bratrovi bylo právě z tohoto důvodu od počátku neplatné.

Tentokrát bylo anglickým parlamentem králi vyhověno a jeho manželství s Kateřinou Aragonskou, která byla donucena odjet na venkov, skončilo. V roce 1533 pak canterburský arcibiskup Cranmer krále tajně oddal s Annou Boleynovou, neboť byla již nějakou dobu těhotná. V létě téhož roku pak byla korunována novou anglickou královnou.

Papež na to reagoval tím, že Jindřicha VIII. vyobcoval z církve, čímž způsobil rozkol s církví římskou. Panovník tedy v Anglii provedl náboženskou reformu, vedoucí k založení nové státní anglikánské církve, jejíž představitelé autoritu římských papežů neuznávali. V ústraní žijící královna Kateřina Aragonská v té době umírala na rakovinu a parlament poté králi přiznal funkci hlavy nové anglikánské církve, kterou papež prohlásil za kacířskou.

Od roku 1535 tak v Anglii nastalo období pronásledování všech, kdo dále uznávali římského papeže a hlásili se ke katolicismu. Mezi oběťmi těchto čistek se ocitli i někteří královi dvořané – například jeho věrný rádce, kancléř, učenec a sociální myslitel Thomas More (1478–1535)

Anglický král Jindřich VIII. proslul tím, že byl šestkrát ženat a dvě své manželky nechal popravit.

nebo biskup z Rochestru John Fischer, jejichž uřaté hlavy král rozkázal pro výstrahu pověsit na londýnském mostě. Důvod byl jediný – v souladu s papežovým názorem zpochybňovali platnost jeho nového sňatku.

Také katolické kláštery byly konfiskovány a jejich majetky Jindřich VIII. rozdělil svým přívržencům. Mniši byli z klášterů vyhnáni, mnoho z nich skončilo na popravištích a zachránili se jen ti, kdo včas v převlecích uprchli do ciziny, nebo konvertovali k anglikánské církvi. Tuto novou církev vedle katolíků neuznávali ani luteráni a další protestanti, takže vražedné čistky se nevyhnuly ani jim. Někteří z nich byli dokonce obviněni z kacířství a skočili na hořících hranicích.

V té době však nikdo netušil, že se král své druhé manželky Anny Boleynové už nabažil. Místo vytouženého dědice mu v roce 1533 porodila dceru Alžbětu (budoucí královnu Alžbětu I.), a když opět v roce 1535 otěhotněla, o dítě přišla, a jak král zjistil, tentokrát to měl být opravdu chlapec. Stalo se to v den pohřbu Kateřiny Aragonské, která 7. ledna roku 1536 zemřela.

Od této chvíle i dvorní astrologové, kteří Jindřichovi VIII. předpovídali, že mu Anna

Boleynová porodí dědice, začali o královně rozhlašovat, že je stižena nějakou kletbou. Nepřímo tak naráželi na zemřelou Kateřinu Aragonskou, jež své někdejší dvorní dámě nikdy neodpustila, že jí odloudila manžela.

Nelze proto vyloučit, že král těmto kleve-
tám podlehl a rozhodl se Anny Boleynové stůj
co stůj zbavit. V té době se už vědělo, že se
Jindřich VIII. zakoukal do královniny dvorní
dámy Jany Seymourové, s níž ho Anna do-
konce přistihla ve chvíli, kdy s ní důvěrně laš-
koval. Král teď čekal jen na vhodnou záminku,
s jejíž pomocí by mohl Annu Boleynovou za-
vrhnout. Příležitost přišla brzy, neboť u dvora
se začínalo šuškat, že královna byla Jindři-
chovi nevěrná, což byl velmi vážný zločin.
Proto už v dubnu roku 1536 podepsal Jindřich
VIII. rozhodnutí k vytvoření vyšetřova-
cí komise, která měla prověřit podezření
z královniných protistátních rejdů, mezi něž
se počítala i nevěra.

O týden později byl zatčen dvorní hudeb-
ník a tanečník Mark Smeaton kvůli pode-
zření, že se s královnou dopustil cizoložství.
Byl podroben krutému mučení, během něhož
se k tomuto zločinu nejen doznal, ale dokonce
jmenoval další tři šlechtice, kteří rovněž měli

Anna Boleynová byla druhou ženou Jindřicha VIII. a její život skončil na popravišti.

mít s královnou milostný poměr. Šlo o dvořany Francise Westona, Henryho Norrisa a Williama Breretona, kteří sice tato obvinění popírali, ale všichni nakonec stejně jako velezrádci skončili na popravišti.

Následovalo obvinění Anny Boleynové z incestu, podle kterého měla spát i s vlastním bratrem Georgem Boleynem, vikomtem z Rochfordu. Tuto nehoráznost udala Georgeova vlastní manželka a královnina další dvorní dáma lady Jane Rochfordová, jež na manžela chorobně žárlila a tvrdila, že v sestřině společnosti trávil hodně času a oba si prý mezi sebou dovolovali nepatřičné důvěrnosti.

Britské veřejnosti měla být Anna Boleynová představena jako coura, v žalobě se uvádělo, že *„podléhající denně nemravnému tělesnému chtíci, přiměla zrádně a podle, necudnou konverzaci, polibky, doteky, dary a dalšími nestoudnými podněty, několik králových blízkých služebníků, aby s ní hřešili a smilnili.“*

Na základě těchto vykonstruovaných obvinění byla královna začátkem května roku 1536 zatčena a uvězněna v Toweru. Žaloba ji vinila z cizoložství, incestu a spiknutí proti králi, za což byl jediný trest – smrt na hořící hranici, případně poprava stětím hlavy.

Nyní záleželo jen na králi, jaké variantě dá přednost. Ten nakonec rozhodl o popravě mečem, a nikoli sekerou, jak bývalo v Anglii zvykem. Šlo o jedinou milost, kterou Anně poskytl. Poprava mečem byla rychlejší a méně bolestivá, neboť katům se sekera při exekuci často smekávala a bylo třeba i několika ran, než byl odsouzenec usmrčen.

Anna Boleynová byla před popravou zbavena titulu královny a manželství prohlášeno za neplatné. Dne 19. května roku 1536 byla na towerském popravišti sřata a její ostatky spočinuly v proutěném koši v kostele sv. Petra v okovech, kde byly za vlády královny Viktorie v 19. století obje-

veny a identifikovány. Dnes je místo jejího posledního odpočinku již řádně označeno, vždyť zločinů, z nichž byla obviněna, se nikdy nedopustila, což králi ve svých dopisech tvrdila až do svého tragického konce. Jindřich VIII. pak jejich malou rusovlasou dceru Alžbětu prohlásil za levobočka, ale toto rozhodnutí tři roky před svou smrtí změnil a v zákoně o následnictví Alžbětu opět prohlásil svým legitimním potomkem, čímž získala právoplatný nárok na britský trůn, a později se opravdu stala jednou z největších panovnic Evropy – královnou Alžbětou I.

Pouhých jedenáct dní po popravě Anny Boleynové se Jindřich VIII. oženil s Janou Seymourovou (1508–1537), která byla začátkem června roku 1536 prohlášena novou královnou, i když k její oficiální korunovaci pro neustálé odklady nakonec nedošlo. Jana počátkem roku 1537 otěhotněla a konečně porodila králi vytouženého dědice, jenž dostal jméno Eduard. Jindřich VIII. prý štěstím plakal a zdá se, že Jana Seymourová byla jedinou ženou, kterou opravdu upřímně miloval.

Nicméně pak došlo k neštěstí. Královna, vyčerpaná porodem, se už po třech dnech zúčastnila oslav princova narození, aniž tušila, že v ní dřímá smrt. Za pár dní dostala vysoké horečky, k nimž se nedostatečnou hygienou přidala otrava krve z nezhojené rány v pobřišnici. Než zemřela, trápila se ještě týden. Král byl žalem bez sebe. Vystrojil jí pompézní pohřeb a její ostatky spočinuly v kapli sv. Jiří ve Windsoru, kde byl o deset let později po jejím boku pohřben i on sám.

Smrtí Jany Seymourové manželský život krále Jindřicha VIII. neskončil, ačkoli trvalo další tři roky, než se znovu (počtvrté) oženil. Tentokrát se jeho vyvolenou stala v lednu roku 1540 dcera německého vévody Anna Klevská (1515–1557). Byl to však sňatek z politických důvodů, anglický král si od něho sliboval zlepšení svých kontaktů s protestant-

skými zeměmi a svou novou ženu nemiloval, neboť se mu nelíbila její tělnatost ani nedostatečná hygiena. Anna Klevská ho prostě odpuzovala a odmítal s ní sdílet lože. Navíc neuměla anglicky, nový jazyk se musela nejprve naučit.

To nemohlo přinést nic dobrého a už o pár měsíců později se král začal dvořit překrásné rusovlasé dvorní dámě a neteři mocného vévody z Norfolku Kateřině Howardové (asi 1520–1542). Byla to koketní mladá dívka, která měla za sebou již několik skandálních milostných dobrodružství, a tak ji její rodina dala k dispozici jako dvorní dámu k Jindřichovu dvoru. Když ji král začal zahrnovat svou přízní a dary, rychle svolila k tomu, že se stane jeho milenkou. Ale Jindřich VIII. měl jiný plán. Chtěl, aby se Kateřina stala jeho novou manželkou.

Nenaplněný manželský svazek s Annou Klevskou byl rychle rozveden, což byl pro německou šlechtičnu šok. Obávala se hlavně toho, že ji Jindřich VIII. pošle zpět domů, neboť vznešená rodina klevského vévody by v ní spatřovala viníka zostuzení celého jejich rodu. Jindřich VIII. se ovšem tentokrát projevil jako kavalír. Postaral se o to, aby Anna Klevská žila až do své smrti v Anglii. Anna své dvorní dámě nijak nezazlívala, že jí přebrala manžela. Poté co se Kateřina Howardová stala v červenci roku 1540 novou anglickou královnou, s ní dál udržovala přátelské kontakty.

Tím, kdo královo nezdařené manželství s Annou Klevskou odnesl, byl jeho kancléř Thomas Cromwell (1485–1540). Právě on ho totiž prosadil a 28. července roku 1540 za toto pochybení skončil kvůli obvinění ze zrady na popravišti.

Král Kateřinu Howardovou zahrnul bohatými dary. Daroval jí diamantový náhrdelník i četné zámky a hrady, které předtím patřily popravenému Cromwellovi a zesnulé Janě Seymourové.